

Београд, 29. новембар 2022. године

ЗАЈЕДНИЧКА ДЕКЛАРАЦИЈА

Заједнички консултативни одбор је једно од тела настало на основу Споразума о стабилизацији и придруживању између Европске уније и Републике Србије. Овај одбор омогућава организацијама цивилног друштва (ОЦД) обеју страна да прате напредак Републике Србије на путу ка Европској унији, као и да усвајају препоруке које се дају на пажњу Влади Републике Србије и институцијама ЕУ. Заједнички консултативни одбор схвата појам цивилног друштва као појам који обухвата организације послодаваца, синдикате и друге економско, друштвене и грађанске интересе.

Заједнички консултативни одбор има 18 чланова, по девет са сваке стране, који представљају Европски економско-социјални комитет и цивилно друштво Републике Србије. У садашњем сазиву, Одбором заједно председавају **Лауренцу Плосцеану** члан Европског економско-социјалног комитета и председник Удружења румунских предузетника у грађевинарству (*ARACO*) и потпредседник Опште уније румунских индустријалаца (*UGIR*), и **Бошко Савковић**, генерални секретар Удружења послодаваца Србије.

Састанак је одржан у Београду. ЗКО је разговарао о тренутном стању у односима ЕУ и Србије и приступним преговорима са ЕУ, Извештају за Србију за 2022. годину, перспективама цивилног друштва о тренутним изазовима у садашњим односима између ЕУ и Србије, као и о прегледу ситуације владавине права у Србији.

1. *О стању односа између ЕУ и Србије и процесу приступања ЕУ*

О напретку у преговорима за придруживање

- 1.1. ЗКО са жаљењем констатује да је након отварања преговора у оквиру кластера 4 о Зеленој агенди и одрживом повезивању¹ у децембру 2021. године, темпо реформских напора успорен, посебно у периоду између распуштања Народне скупштине у фебруару 2022. године и формирања нове Владе, што се догодило тек у октобру 2022. године. ЗКО позива српске надлежне органе да наставе и појачају своје напоре у показивању посвећености Србије процесу.

¹

Кластер 4 се састоји од 4 преговарачка поглавља: поглавље 14 – Транспортна политика, поглавље 15 - Енергетика, поглавље 21 – Трансевропске мреже и поглавље 27 – Животна средина и климатске промене

*Свако позивање на Косово у овом тексту, било да се ради о територији, институцијама или становништву, разуме се у потпуном складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација и без прејудуцирања статуса Косова.

- 1.2. ЗКО констатује и слаже се са налазима и препорукама Извештаја за Србију за 2022. годину у оквиру Пакета проширења за 2022. годину². Позива српске надлежне органе да пажљиво анализирају извештај и утврде јасну мапу пута за своје будуће деловање. Српско цивилно друштво такође треба да буде оснажено да допринесе његовој ефикасној примени.
- 1.3. У том смислу, ЗКО понавља своју подршку централној улози кластера 1 о основама (функционисање демократских институција, владавина права, економски критеријуми и реформа јавне управе), чији напредак утиче на све друге критеријуме и дефинише динамику преговоре о приступању ЕУ.
- 1.4. ЗКО сматра да је од велике важности да се Србија усклади, не само са правним тековинама ЕУ, већ и са заједничком спољном и безбедносном политиком ЕУ. Стога похваљује Србију што се придружила осталим чланицама Уједињених нација са Западног Балкана у гласању за Резолуцију о агресији на Украјину и хуманитарним последицама агресије на Украјину, као и о суспензији Русије из Савета за људска права и о руској „нелегалној анексији” украјинских региона. Међутим, ЗКО позива на јасно дефинисање стратешког правца Србије и усклађивање са ставовима које је усвојила ЕУ, као што се очекује у оквиру Преговарачког оквира ЕУ-Србија.
- 1.5. ЗКО подржава ангажовање Европског парламента на Западном Балкану и поздравља предлог у Новој стратегији ЕУ за проширење³ да се „појача учешће цивилног друштва и локалних и регионалних надлежних органа и држава чланица ЕУ и земаља кандидата у процесу придруживања”.
- 1.6. ЗКО позива државе чланице да наставе да подржавају политику проширења ЕУ. Штавише, позива садашње чешко председавање Саветом Европске уније, као и предстојеће шведско председавање, да задрже приступање наших партнера са Западног Балкана високо на својим агендама, надовезујући се на постигнути замах и напредак. ЗКО поздравља одлуку да се самит ЕУ-ЗБ одржи 6. децембра у Тирани под чешким председавањем.
- 1.7. ЗКО подржава успостављање Европске политичке заједнице⁴ као ојачане сарадње између демократских земаља широм континента комплементарне процесу који води кандидате за приступање пуноправном чланству у ЕУ, а не као алтернативу њему.

О регионалној сарадњи

- 1.8. ЗКО поздравља и подржава иницијативе везане за инклузивну регионалну сарадњу на Западном Балкану, укључујући Заједничко регионално тржиште и Зелену агенду за Западни Балкан. У том погледу, подржава и честита најновија достигнућа Берлинског процеса, односно три споразума о мобилности усвојена на Самиту Западног Балкана у Берлину 2. новембра 2022. године⁵. Посебно подржава укључивање цивилног друштва у процес који води ка овим

² [Serbia Report 2022 \(europa.eu\)](https://europa.eu/serbia-report-2022)

³ [New EU Strategy for enlargement rapp. T.Picula \(europa.eu\)](https://europa.eu/new-eu-strategy-for-enlargement-rapp-t-picula)

⁴ [Meeting of the European Political Community - Consilium \(europa.eu\)](https://europa.eu/meeting-of-the-european-political-community-consilium)

⁵ [Berlin Process | The Berlin Process is coming back to Berlin](https://www.berlin-process.eu/)

достигнућима кроз форум цивилног друштва „Civil Society and Think Tank Forum 2022”⁶, као и младих људи кроз Форум младих Западног Балкана 2022⁷.

- 1.9. ЗКО поздравља сарадњу пословне заједнице на Западном Балкану и активности Коморског инвестиционог форума Западног Балкана (КИФ ЗББ) која представља платформу сарадње са циљем да обезбеди заједнички глас пословној заједници у региону и да олакша међу-пословне контакте и промовише регион као једну инвестициону дестинацију.
- 1.10. ЗКО поздравља оснаживање регионалне сарадње и напоре брже интеграције Региона у јединствено европско тржиште. ЗКО даје подршку свим регионалним иницијативама које за циљ имају приближавање региона европским вредностима, и слаже се да „иницијатива Отворени Балкан (*Open Balkan*) коју су покренуле Албанија, Северна Македонија и Србија може имати позитивну улогу у процесу, под условом да је заснована на правилима ЕУ и остане отворена за укључивање свих партнера са Западног Балкана.”⁸

О дијалогу Београда и Приштине

- 1.11. ЗКО понавља свој позив српским надлежним органима да наставе да се ангажују у дијалогу Београда и Приштине уз посредовање ЕУ, са циљем решавања свих отворених питања између две стране и постизања споразума који ће обезбедити стабилност региона и европски пут. ЗКО се усклађује са позивом ЕУ о потреби да се покаже спремност да се пронађу решења на конструктиван начин и поштују обавезе предузете Дијалогом⁹. ЗКО стога срдечно поздравља напредак остварен у спору око регистарских таблица како би се избегла даља ескалација и како би се фокусирали на предлог за нормализацију односа.

О јавној комуникацији

- 1.12. ЗКО похваљује Србију што је европске интеграције задржала као један од главних стратешких циљева. Након рата Русије против Украјине, ЗКО понавља свој позив Србији да боље обавештава своје грађане о предностима пута ка чланству у Европској унији за разлику од алтернативних партнерстава са трећим земљама, којима често недостаје транспарентност и усклађеност са стандардима заштите животне средине, приватности и рада. ЗКО изнова истиче значај борбе против дезинформација и лажних наратива и позива српске надлежне органе да допринесу овом заједничком подухвату. Стога изражава жаљење због покретања мултимедијалног веб сајта *Russia Today* на српском језику.
- 1.13. С обзиром на његов трансформативни утицај, ЗКО сматра да је деловању ЕУ у Србији потребна већа видљивост и препоручује и институцијама ЕУ и српским надлежним органима да појачају напоре да деловање ЕУ пропрате интензивном комуникацијском стратегијом.

⁶ [Berlin Process Civil Society & Think Tank Forum 2022 | Südosteuropa-Gesellschaft e.V. \(sogde.org\)](#)

⁷ [Berlin Declaration of the Western Balkans Youth Forum 2022.docx \(westernbalkansfund.org\)](#)

⁸ [Serbia Report 2022 \(europa.eu\)](#)

⁹ [Kosovo/Serbia: Statement by the High Representative on the recent developments | EEAS Website \(europa.eu\)](#)

О енергетским питањима и одрживом развоју

- 1.14. Подсећајући да је Србија стратешки партнер ЕУ, ЗКО поздравља отварање Плана *REPowerEU* за partnere са Западног Балкана и похваљује Србију што се придружила првом састанку регионалне радне групе за Југоисточну Европу. ЗКО наглашава значај наставка и јачања подршке пројектима који воде ка сигурности снабдевања, диверсификацији извора енергије, производњи обновљиве енергије, декарбонизацији, либерализацији тржишта и енергетској ефикасности.
- 1.15. ЗКО понавља свој позив институцијама ЕУ да наставе да подржавају Србију у изради амбициозног националног енергетског и климатског плана, као и у спровођењу Зелене агенде за Западни Балкан.¹⁰ Конкретно, снажно подржава пројекте који се односе на прелазак са угља преко Економског и инвестиционог плана, укључујући Трансбалкански коридор за пренос електричне енергије у Србији.
- 1.16. ЗКО позива Србију да настави напоре за праведну транзицију ка одрживијем друштву, да заштити богати биодиверзитет земље и смањи штетне праксе. ЗКО је усклађен са препоруком надлежним органима Мреже *WB2EU*¹¹ да усвоје и операционализују, уз широки национални консензус, реалне и свеобухватне стратегије декарбонизације.
- 1.17. ЗКО изражава подршку грађанима Србије, који су питања животне средине, као што су све веће загађење изазвано коришћењем некавалитетног угља и других загађивача, као и све већи проблеми у управљању отпадом, поставили као приоритет. Кључно је да, у напорима који се улажу за зелену транзицију, надлежни органи обезбеде да нико не буде изостављен, кроз праве социјалне политике узимајући у обзир осетљиве групе, домаћинства и потрошаче.

2. О стању демократије у Србији

О изборима

- 2.1. Након председничких избора, ванредних парламентарних и локалних избора за Београд и 12 градова и општина 3. априла 2022. године, ЗКО констатује да су примећена побољшања, али и одређени недостаци.¹² Позива српске надлежне органе да размотре и узму у обзир препоруке ОДИХР-ове изборне посматрачке мисије¹³ у будућим реформама изборних процеса у Србији.
- 2.2. ЗКО констатује да су српски надлежни органи применили већину мера усмерених на побољшање изборног окружења идентификованих током друге фазе међупартијског дијалога

¹⁰ SWD(2020) 223 final (COM(2020) 641 final) (6.10.2020) [Guidelines for the Implementation of the Green Agenda for the Western Balkans accompanying the Economic and Investment Plan for the Western Balkans](#)

¹¹ [PB-152022.pdf \(wb2eu.eu\)](#)

¹² Прелиминарна изјава Међународне изборне посматрачке мисије (IEOM)

¹³ OSCE Report on the elections in Serbia on 3/4/2022 524385_0.pdf (osce.org)

уз посредство Европског парламента¹⁴. Међутим, изражава жаљење због кашњења у њиховом спровођењу и њихове недовољности, првенствено у областима неравноправног приступа медијима, злоупотребе јавних ресурса и јавне функције. Штавише, ЗКО изражава жаљење што „Агенција за превенцију корупције, одговорна за надзор финансирања кампање, није делотворно одговорила на наводе кршења, што је у супротности са обавезама у оквиру ОЕБС-а” и што је „упркос њеном мандату да надгледа електронске медије, Регулаторно тело за електронске медије (РЕМ) остало свеукупно пасивно у периоду кампање”¹⁵.

- 2.3. ЗКО поздравља чињеницу да су, за разлику од претходних избора, сви релевантни политички актери учествовали на ванредним парламентарним изборима, који су резултирали плуралистичкијим парламентом који је конституисан у августу 2022. године, након више од пет месеци неактивности. Штавише, ЗКО позива на делотворнију употребу пословника у будућности, како би се санкционисао увредљиви језик у Народној скупштини.

О правосуђу

- 2.4. ЗКО честита Србији на корацима који су предузети да се усвоје закони у области правосуђа, али позива српске надлежне органе да уложе напоре да се заврше и примене реформски процеси што је пре могуће. Поред тога, ЗКО позива српске надлежне органе да одмах примене унапређени поступак избора новог Заштитника грађана.

О грађанском простору

- 2.5. Годину 2022. обележили су бројна спонтана јавна окупљања у вези са питањима заштите животне средине. ЗКО сматра да реакција институција није била у складу са принципом слободе мирног окупљања, као и да Република Србија мора да настави да се уздржава од непропорционалног ограничавања мирних протеста у виду масовном покретања прекршајних поступака и прекомерне употребе силе.
- 2.6. ЗКО изражава велико жаљење што је грађански простор у Србији и даље опструира¹⁶ и позива српске надлежне органе да спрече или санкционишу идентификоване нападе и кампање клеветања¹⁷. Снажно позива српске надлежне органе да обезбеде стварно, истинско и погодно окружење за организовано цивилно друштво и социјалне партнере у Србији.
- 2.7. Стога, ЗКО очекује спровођење нове стратегије Србије за сарадњу са цивилним друштвом која је усвојена у фебруару 2022. године. Она, међутим, не би требало да се меша са радин Социјалног и економског савета Републике Србије.
- 2.8. ЗКО сматра да је слобода изражавања бранилаца људских права и новинара често угрожена очигледно неоснованим и увредљивим судским поступцима. Препоручује да Србија предузме

14 [Measures to improve the conduct of the electoral process 18 Sept.pdf \(europa.eu\)](#)

15 Извештај ОЕБС-а о изборима у Србији одржаним 3.4.2022. године [524385_0.pdf \(osce.org\)](#)

16 [CIVICUS - Tracking conditions for citizen action](#)

17 [Informator #9 о napadima i pritiscima na aktiviste i aktivistkinje \(yucom.org.rs\)](#)

мере за заштиту лица која јавно учествују од очигледно неоснованих и увредљивих судских поступака („стратешке тужбе против јавног учешћа”).

О борби против дискриминације

- 2.9. ЗКО позива српске надлежне органе да покажу стварну политичку посвећеност борби против свих видова дискриминације, посебно против мањинског становништва у Србији, да започну делотворно спровођење нових акционих планова о родној равноправности и укључивању Рома и оснаже српске институције за људска права. ЗКО се посебно залаже за права *LGBTIQ* заједнице у светлу недавних догађаја у вези са организацијом и одржавањем Европрајда 2022 године¹⁸ у Београду.
- 2.10. ЗКО поздравља чињеницу да су усвојени Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022-2026. године и Закон о социјалном предузетништву, те да је у току израда подзаконских аката. Постизање њихових циљева треба да доведе до остваривања људских права и смањења дискриминације за грађанке и грађане из друштвено угрожених група.

О једнаком третману послодаваца и радника

- 2.11. ЗКО снажно позива српске надлежне органе да обезбеде једнак третман и за домаће и за стране послодавце и раднике. Наглашава потребу за поштовањем међународно и национално признатих правила о људским правима и социјалним правима свих радника.

О миграцијама

- 2.12. ЗКО позива српске надлежне органе да наставе и прошире сарадњу са ЕУ у области миграција у јачању њених капацитета за управљање миграцијама и спречавање нелегалних миграција.

О медијској слободи

- 2.13. ЗКО такође подсећа да су светске листе слободе медија, односно „Светски индекс слободе медија” Репортера без граница¹⁹ и *Freedom House*²⁰, навеле да је било мало или нимало напретка у слободи медија, као и да су независни медији и даље изложени притисцима и застрашивању. ЗКО снажно позива надлежне органе Србије да одговоре на проблеме наведене у овим извештајима уз систематичну посвећеност и недвосмислену политичку одлучност.
- 2.14. ЗКО апелује на Владу Србије да у потпуности и без даљег одлагања примени Медијску стратегију за период 2020-2025. године и пратећи Акциони план и подстиче више политичке

18 [145 MEPs sign letter to Serbian leadership calling to maintain the organisation of EuroPride 2022 and deploying sufficient police protection – The European Parliament's LGBTI Intergroup \(lgbti-ep.eu\)](#)

19 <https://rsf.org/en/serbia>

20 [Serbia: Nations in Transit 2022 Country Report | Freedom House](#)

посвећености да се обезбеди безбедније, слободније, плуралистичкије и функционалније медијско окружење.

О инфраструктурним пројектима

- 2.15. ЗКО сматра да инфраструктурни пројекти, било да се спроведе на националном или локалном нивоу, морају укључивати све одговарајуће заинтересоване стране, укључујући локално становништво. Стога, ЗКО препоручује да се при усвајању стратешких докумената и прописа, доследно примењује Закон о планском систему, подразумевајући да се заинтересоване стране консултују о одговарајућим политикама.

О социјалном дијалогу и реформама у области рада

- 2.16. ЗКО наглашава значај младих за будућност Србије, а самим тим и значај предузимања конкретних мера за стварање перспективе и могућности за младе људе, омогућавајући им да остану и напредују. Правовремено укључивање младих у заједничко осмишљавање и спровођење друштвених и политичких промена је изузетно важно. У складу са мишљењем Европском економског и социјалног комитета о *Политикама за младе на Западном Балкану, као дела Иновационе агенде за Западни Балкан*²¹, ЗКО у потпуности подржава све иницијативе које подржавају и консолидују политике за младе на свим нивоима и ослобађање њиховог пуног потенцијала, укључујући текућу подршку ИПА за успостављање Гаранције за младе за Западни Балкан²².
- 2.17. ЗКО наглашава да како би се поправиле високе стопе незапослености младих и њихова тешка интеграција на тржиште рада, системи образовања и обуке морају бити усклађени са променљивим потребама предузећа и растућом потражњом за новим вештинама у дигиталним и зеленим транзицијама.
- 2.18. ЗКО још једном подсећа на виталну важност препознавања принципа достојанственог рада, заснованог на писаним уговорима, безбедности, као и достојанственим и благовременим платама, те правилног решавања питања тржишта рада као што су регулисање рада на даљину и неформалне економија. ЗКО позива Србију да настави са реформама у области рада у складу са начелима квалитета рада и квалитета живота²³ и препорукама Програма достојанственог рада потписаног са МОП-ом²⁴.
- 2.19. ЗКО понавља да је потребно да српски надлежни органи и репрезентативне организације социјалних партнера воде истински социјални дијалог у оквиру Социјално-економског савета (СЕС) и да консултују Национални конвент о ЕУ и друге релевантне платформе цивилног

21 [Youth Policy in the Western Balkans, as part of the Innovation Agenda for the Western Balkans | European Economic and Social Committee \(europa.eu\)](https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/key-components-sustainable-quality-work-during-and-after-recovery)

22 [Youth-Employment-leaflet-15-6-b.pdf](https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/key-components-sustainable-quality-work-during-and-after-recovery)

23 <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/key-components-sustainable-quality-work-during-and-after-recovery>

24 [About the ILO in Serbia](https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/key-components-sustainable-quality-work-during-and-after-recovery)

друштва на свеобухватнији и систематичнији начин у свим фазама и у свим релевантним преговарачким поглављима за приступање ЕУ.

ЗКО налаже својим ко-председавајућима да ову заједничку декларацију проследи Савету за стабилизацију и придруживање ЕУ-Србија, Парламентарном одбору ЕУ-Србија за стабилизацију и придруживање (*SAPC*), Европској служби за спољне послове (*EEAS*), Европској комисији и Влади Србије и свим надлежним министарствима.

У складу са Пословником ЗКО ЕУ-Србија, ова заједничка декларација је усвојена једногласно.

Следећи састанак ЗКО биће одржан у Бриселу у првој половини 2023. године. Као што је договорено на претходним састанцима, процена повољног окружења за цивилно друштво и испуњење Политичких критеријума за приступање из Копенхагена стални су део дневног реда састанка ЗКО.